

25. ÚNOR 1951

AKTIVITA: ODHALENÍ PROTISTÁTNÍHO SPIKUTÍ – RUDÉ PRÁVO O RUDOLFU SLÁNSKÉM

<p>Anotace:</p>	<p>Aktivita tematicky věnovaná „Procesu s vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským“ pracuje s dobovým tiskem jako školním historickým pramenem. Úkolem žáků je četba dobových novinových článků a jejich následná analýza s využitím metodické koncepce 5 klíčových otázek, kterou jsme představili v rámci projektu <i>Mediální vzdělávání</i>. V nabízené aktivitě se žáci obeznámí s vykonstruovaným politickým procesem proti představitelům KSČ, roli tisku v totalitních režimech a mediálními manipulacemi a rozšíří tak svou zkušenost v oblasti mediální gramotnosti.</p>
<p>Doporučený věk:</p>	<p>14+</p>
<p>Pomůcky:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ PRAMEN I ■ PRAMEN II ■ PRACOVNÍ LIST ■ MATERIÁL
<p>Postup:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. V úvodu hodiny rozdejte žákům do dvojic PRAMEN I, oslavný text publikovaný na titulní straně Rudého práva 31. července 1951, v den 50. narozenin ústředního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského. Jejich úkolem je využít metodu <i>analýzy textu podle pěti klíčových otázek</i> a do tabulky v PRACOVNÍM LISTU zaznamenat stručné odpovědi na otázky <i>Kdo, Co, Komu, Jak a Proč?</i> 2. Po vyplnění PRACOVNÍHO LISTU vyzvěte dobrovolníky, aby přečetli své odpovědi. Komentář zatím není potřeba. 3. Po sdílení odpovědí žáky vyzvěte k přečtení PRAMENE II, textu ze stejného zdroje, který byl publikován jen o 16 měsíců později. Do druhého sloupce tabulky v PRACOVNÍM LISTU pak žáci znovu zaznamenají odpovědi na pět základních otázek a poté je někteří přečtou spolužákům. 4. V průběhu práce si žáci jistě budou klást otázky, z jakých důvodů se stal z adorovaného Rudolfa Slánského úhlavní nepřítel. Požádejte je, aby si tyto otázky poznamenali na PRACOVNÍ LIST. Odpovědi na ně mohou najít v článku ze zpravodajského portálu <i>irozhlas.cz</i> (MATERIÁL), který na základě unikátního objevu audiovizuálních nahrávek přináší základní informace o procesu Slánský a spol. 5. V závěru hodiny vedte s žáky diskusi o roli médií a podobách mediálního sdělení v totalitním režimu a ve svobodné společnosti. Můžete se také vrátit k otázce, jak došlo k proměně postavení Rudolfa Slánského.

Zdroje a doporučené odkazy:

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., Digitalizovaný archiv časopisů / archiv.ucl.cas.cz

Jeden svět na školách / Projekty / Mediální vzdělávání / Materiály / 5 klíčových otázek - metodická koncepce (jsns.cz)

iROZHLAS.cz / Rudolf Slánský

Radiožurnál, Seriál Proces s Rudolfem Slánským (radiozurnal.rozhlas.cz)

Národní archiv, Proces Slánský (nacr.cz)

25. ÚNOR 1951

PRAMEN I

President republiky odevzdal Řád socialismu ústřednímu tajemníku KSČ Rudolfu Slánskému. PRAHA 30. července 1951 (ČTK)

President republiky Klement Gottwald odevzdal v pondělí 30. července v Lánech ústřednímu tajemníku KSČ poslanci Rudolfu Slánskému nejvyšší československé vyznamenání za zásluhy o výstavbu socialismu „Řád socialismu“. Odevzdání vyznamenání byli přítomni za kancelář presidenta republiky přednosta kanceláře Bohumil Červíček a přednosta kulturního a tiskového odboru František Nečásek. Po předání vyznamenání setrvali president republiky a jeho choť paní Marta Gottwaldová s ústředním tajemníkem KSČ poslancem Rudolfem Slánským v delším srdečném rozhovoru.

Blahopřejné dopisy a telegramy k 50. narozeninám soudruha Rudolfa Slánského

Soudruh R. Slánský dostává k příležitosti svých padesátých narozenin množství pozdravných dopisů a telegramů ze všech krajů naší republiky, ze závodů, měst a vesnic, od krajských, okresních i místních organizací Národní fronty i od jednotlivců. Všechny dopisy a telegramy vyjadřují hlubokou vděčnost našeho pracujícího lidu za dlouholetou neúnavnou práci a boje, které soudruh Slánský podstoupil pro vítězství dělnické třídy a pracujícího lidu naší republiky i za jeho práci při budování naší vlasti po osvobození. V dopisech a telegramech vyslovuje náš lid soudruhu Slánskému upřímná přání mnoha zdraví do dalších let práce pro rozkvět naší strany, pro rozvoj naší republiky. K blahopřání připojili pracující ze závodů cenné budovatelské závazky na dřívější splnění plánu a úspěšné provedení prověrky norem: členové JZD, pracovníci STS, státních statků, hospodářských družstev připojili závazky na urychlené provedení žní, svozu, výmlatu a brzké splnění a překročení výkupu.

Ve Škodových závodech, oddělení strojírna III., se soudruzi zavázali, že zkrátí o 15 dní dodávku regenerátorů o váze 25.000 kg pro Stalinovy závody. Kolektiv kovářů na velkých lisech z velké kovárny Škodovky v rámci prověrky norem zřehodí zjednodušením technologického postupu výrobu rotorů během příštího roku neméně o 300.000 Kčs. – V den padesátých narozenin soudruha Slánského proběhne – jak píše členové závodní organizace KSČ nár. podniku Vulkán v Dolních Kralovicích – v celém závodě údernický den. [...]

Dopis předsednictva ÚV KSČ k padesátinám soudruha Rudolfa Slánského

[...] V den tvých padesátých narozenin, drahý soudruhu, znovu hrdě přehlídíme slavnou cestu bojů, kterou prošla naše strana, a vzpomínáme Tvých velikých zásluh o její úspěchy a vítězství. V období bojů s kapitalismem, v období obrany republiky proti fašismu, v osvobozovacím zápasu našich národů stál jsi vždy na nejpřednější výspě bojové fronty. Od osvobození naší země hrdinnou Sovětskou armádou vykonal jsi velmi mnoho pro vybudování, upevnění a zocelení naší strany, která dovedla náš lid k únorovému vítězství a pod jejímž vedením uskutečňujeme největší dílo našich dějin – výstavbu socialismu v naší vlasti.

Drahý soudruhu, celá naše strana a všechnen náš pracující lid Tě zdraví jako svého věrného syna a bojovníka, proniknutého láskou k pracujícímu lidu, jakož i věrností k Sovětskému svazu a k velikému Stalinovi.

Přejeme Ti pevné zdraví a mnohé úspěchy v Tvé další práci.

Předsednictvo Ústředního výboru Komunistické strany Československa

Antonín Zápotocký, Klement Gottwald

Rudé právo 31. července 1951

25. ÚNOR 1951

PRAMEN II

Jednomyslně zní hněvivý hlas našeho lidu – smrt imperialistickým agentům!

Výslech odporných zrádců skončil. V celé šíři vyvstal před naším lidem obraz hrůzné zločinnosti vyvrhelů, nejodpornějších a nejzákeřnějších netvorů, kteří kdy v historii našeho dělnického hnutí zradili zájmy pracujících. Resoluce, které docházejí v posledních dnech, žádají jediný trest – smrt. Takový je hlas našeho pracujícího lidu, který ještě bedlivěji bude střežit nejlepší synů našich národů, padlých zradou stvůr ze Slánského bandy.

Smrt! Takový soud vyslovili i pracující Vlnařských závodů partyzána Emra v Nové Včelnici: „Nepřipustíme nikdy, aby byl v naší zemi obnoven kapitalistický řád a aby byl opět u nás vykořisťován člověk člověkem. Žádáme zničení všech zločinců protistátního spikleneckého centra a jeho inspirátora Rudolfa Slánského bez milosti a slitování. Vyvraťte z kořenů toto hadí plémě, neboť my chceme v míru a pokoji budovat pro naše děti šťastný zítřek, ve které nebude člověk člověku vlkem, ale soudruhem, přítelem.“ [...]

Rudé právo 27. listopadu 1952

Urychlíme rozkvět a růst našeho hospodářství

Každý čestný člověk se otřásá odporem a hněvem nad podlými a hnusnými zločiny protistátního spikleneckého centra v čele s vyvrhelem lidské společnosti Slánským, řízeného americko-britskými imperialisty. Průběh procesu a výpovědi obviněných ukázaly, do jakého bahna vlastizrady, záškodnické, diversantské a špionážní činnosti se dostala zběsilá sebranka trockistů, sionistů a kosmopolitů ve své šílené nenávisti k našemu lidu a našemu lidově demokratickému zřízení. Sloužíc špinavému americkému dolaru a usilujíc o zvrát ke kapitalismu, osnovali podlí zlosynové nejrůznější škůdčovství a záškodnictví v našem znárodněném hospodářství, chtěli tak podkopat výstavbu hospodářské základny socialismu a mařit stále zvyšování hmotné a kulturní úrovně nejširších mas pracujících. [...]

Odhalení sabotérské a záškodnické činnosti spikleneckého centra v čele se Slánským je skvělým úspěchem na cestě budování socialismu. Pod moudrým vedením presidenta republiky Klementa Gottwalda byla odhalena a zneškodněna nebezpečná banda zavilých nepřátel socialismu. [...]

Rudé právo 27. listopadu 1952

Tři lavice

V popředí soudní síně na Pankráci stojí tři lavice. Prosté, pevně sroubené, z dubového dřeva. Ale i lavice mívají někdy svou historii. Na jedné z nich tu před několika lety seděl vrah českého národa K. H. Frank. Na těchto lavicích seděli váleční zločinci, odpovídali se tu před naším lidem. Tyto lavice pamatují Horákovou a Kalandru, celou tu bývalou bandu bývalých fabrikantů, sociálfašistů, trockistů, špionů, pamatují zrádné agenty Vatikánu v biskupských hávech, pamatují agrární a klerofašistickou sebranku, která se družila pod názvem Zelená internacionála.

Dnes jsou tři lavice opět obsazeny. Tentokrát na nich sedí největší, nejnebezpečnější banda agentů a pochopů imperialismu.

Plných šest dní to trvalo od chvíle, kdy po skončeném výslechu usedl na první lavici Rudolf Slánský, vůdce zločinecké bandy, hlava protistátního spiknutí, než se všechny tři lavice naplnily. A za tu dobu prošla pankráckou věznicí celá galerie zločinců.
[...]

Ivan Skála

Rudé právo 28. listopadu 1952

25. ÚNOR 1951

MATERIÁL

„Dopustil jsem se nejpodlejších zločinů.“ Poslechněte si zdigitalizovaný záznam procesu s Rudolfem Slánským.

Experti Českého rozhlasu převedli do digitální podoby magnetofonové nahrávky z politického procesu s Rudolfem Slánským. Ve zkrachovalé továrně v Panenských Břežanech leželo celkem 183 páسů s více než 60 hodinami záznamu. Kompletní nahrávky si už teď můžete exkluzivně poslechnout.

Praha, 14:10, 21. května 2018

Zvukové nahrávky z procesu potvrzují zvrácenost doby, kdy si vládnoucí komunistická strana dělala v Československu, co chtěla. Komunisté dokonce posílali své vlastní soudruhy a přátele na smrt, sevření hrůzou, že jinak dojde na ně samotné. Při politickém monstrprocesu nakonec padlo 11 rozsudků smrti a tři doživotí.

„Provinil jsem se těžce na zájmech československého lidu. Proto dnes právem stojím zde, před tímto soudem, před lidově–demokratickým československým soudem,“ deklamoval Rudolf Slánský před Státním soudem v listopadu 1952 výpověď naučenou po měsících fyzického nátlaku a nekonečných výslechů.

Byl hlavním obviněným v procesu, který měl být výstrahou a varováním všem komunistickým státům. Sovětský vůdce Stalin tak chtěl zabránit odtržení dalších spojenců, jak se to podařilo Jugoslávii. Státní zástupce, nechvalně známý Josef Urválek, obvinil 14 mužů ze spiknutí proti republice. Rudolfa Slánského navíc ze zavinění smrti Jana Švermy za slovenského povstání v roce 1944.

60 hodin záznamu

Kompletní nahrávky je už teď možné exkluzivně poslouchat na novém webu Radiožurnálu. Každý den v 8.50 jedna epizoda ze seriálu zazní ve vysílání.

O život Klementa Gottwalda

„Vypovídejte nyní o tom, jak Jan Šverma zahynul a jak jste jeho smrt zavinil,“ zaznělo tehdy u soudu.

„Neučinil jsem tehdy vše, co jsem učiniti mohl a co jsem učiniti měl, abych Jana Švermu uchránil před smrtí. Cítím proto svoji zodpovědnost za smrt Jana Švermy a tuto zodpovědnost také přiznávám,“ odpověděl Slánský, který také přiznal, že chtěl ve službách amerického imperialismu svrhnout lidově demokratické zřízení v Československu, dokonce že usiloval o život Klementa Gottwalda.

Vypovídal před soudem dohromady tři a tři čtvrtě hodiny. Miloslav Turek z archivu ČR si povšiml, že několik minut bylo z jeho výpovědi vystřiženo. [...]

S oprátkou na krku

V závěrečné řeči Rudolf Slánský svá přiznání zopakoval: „Dopustil jsem se strašných, hrozných zločinů. Dopustil jsem se nejpodlejších zločinů, jakých se kdo může dopustit. Víím, že pro ně není žádných polehčujících okolností.“

Unikátní záznamy z procesu ukazují, že v posledních minutách své řeči se už Slánský nevyjadřoval tak přesně a pečlivě jako během celého procesu. „Ty poslední minuty jsou dost rozechvělé. Mám takový dojem, jako by mu až při té závěrečné řeči došlo, že skutečně s oprátkou na krku skončí,“ uvádí Turek.

„Žádám všechny obviněné, aby přistoupili k mikrofonu a sdělili soudu své rozhodnutí,“ zaznělo u soudu a Rudolf Slánský nahlas a jasně řekl: „Zasluhuji si trest, přijímám.“ Vzdal se mimo to opravných prostředků.

Tresty přijali i všichni ostatní. Redaktor Rudého práva André Simon dokonce během přelíčení o trest smrti několikrát sám požádal. O tom v seriálu podle záznamů z procesu s Rudolfem Slánským, které se nedávno objevily, už v úterý ve vysílání Radiožurnálu.

Jaroslav Skalický, irozhlas.cz

25. ÚNOR 1951

PRACOVNÍ LIST

5 klíčových otázek

	PRAMEN I	PRAMEN II
KDO? Kdo je autorem nebo tvůrcem sdělení? Kdo má kontrolu nad vznikem a šířením sdělení?		
CO? Co je obsahem sdělení Jaké názory či hodnoty jsou ve sdělení přítomny? Jsou ve sdělení uvedeny zdroje a jak se dají obsažené informace ověřit?		
KOMU? Jaké cílové skupině je sdělení určeno? Jak může sdělení ovlivnit názory, postoje a chování příjemců?		
JAK? Jaký je jazyk a audiovizuální forma sdělení a proč? Jaké emoce může sdělení v příjemcích vyvolat a proč?		
PROČ? Proč bylo sdělení vytvořeno? Kdo má ze sdělení prospěch či užitek?		

OTÁZKY, KTERÉ MĚ NAPADAJÍ PO PŘEČTENÍ PRAMENE I a II: